Verdi Requiemje a színházban

November elején mindannyiunknak eszébe jutnak azok, akik már nem lehetnek közöttünk, akikhez ragaszkodunk, és ők magukkal vitték életünk egy-egy darabját. Az emlékezés fájdalmas, és egyben arra késztet, hogy élet és halál feloldhatatlan ellentmondásán gondolkodjunk, és azon a megfejthetetlen rejtélyen, amit nekünk, élőknek a halál jelent. Az ember tehetetlensége ezen a ponton érzelmek és indulatok legvégletesebb megnyilvánulási formáit hozza felszínre, a kétségbeesett könyörgéstől az őrjöngő felháborodásig.

Ezek a gondolatok szólalnak meg a zene nyelvén Verdi Requiemjében.

A zeneszerző két élmény hatására komponálta ezt a művét: 1868-ban *Rossini* halálának hírére írta az utolsó tételt, a *Libera me*-t, két évvel később ugyan hozzákezdett a folytatáshoz, de a befejezésre csak 1873-ban szánta el magát, *Manzoninak*, a romantikus irodalom és az 1848-as olasz szabadságküzdelmek egyik vezérének halálakor.

A gyászszertartás hangulatát, az elhunytakra való emlékezést idézik a kezdésnél a mélyvonósok sötét hangjai és a kórus suttogó szólamai. A zenekar félelmetes tombolása és az énekkar kétségbeesett felkiáltásai a végítélet napjait jelenítik meg. A mű legszebb része a mezzoszoprán szólóval kezdődő panaszos Lacrymosa, amely Verdi áradóan gazdag melódikus hangszerelésének egyik legszebb példája.

A hatalmas apparátust felvonultató, szólistáktól, zenekartól és kórustól biztos felkészültséget igénylő zenemű bemutatása komoly feladat. Mindenekelőtt a mezzót éneklő *Szonda Évát* kell kiemelnünk, aki csodálatosan szép hangszínével és hatalmas hangerejével szinte tökéletesen bánik. Méltó partnere volt a szoprán szólamot éneklő *Jobbágy Mária* leheletfinom pianóival, intelligens előadásmódjával. A Recordareban, ahol együtt hallhattuk őket, különösen feltűnt, hogy hangjuk menynyire jól illeszkedik egymáshoz. *Gregor József* telt, zengő basszusát hallani mindig élmény, bár ezen az estén kicsit halványabb teljesítményt nyújtott a tőle megszokottnál. Úgy tűnt, hogy nincs teljesen rendben „hangilag", és köszönet illeti érte, hogy mindennek ellenére végigküzdötte az előadást. *Réti Csaba* tenorja nem igazán illett a másik három szólista hangszínéhez. Időnkénti bizonytalan intonálásai zavaróak voltak.

Kórus és zenekar nagyszerűen szerepelt. Dicséret illeti *Gyüdi Sándor* karigazgatót *Pál Tamás* lendületes dirigálása lenyűgöző. Fantasztikus hangzást képes kicsikarni az általa irányított együttesből a legfinomabb pianóktól az egész színházat betöltő fortissimókig. Keze alatt a szimfonikus zenekar szinte új életre kelt.

Verdi monumentális művének bemutatását vastapssal köszönte meg a közönség. Érdemes lenne ezt az igazán emberi gesztust, hogy egy színházi estét is szenteljünk a halottainkra való emlékezésnek, hagyománnyá tenni.

Gresó Erzsébet

Jávor, Kabos, Garbo

Régi idők mozija a vtv-ben

A Szegedi Városi Televízió ettől a héttől kezdődően rendhagyó, *filmtörténeti jelentőségű válogatást vetít az 1934—1938 között készült filmekből.* Miért pont ez a két évszám határolja a válogatást?

A magyar film történetében 1932 fontos dátum, hisz ekkor készül el az első hangos nagyjátékfilm — a *Hyppolit, a lakáj* — de ez, és a következő év még a technológia fejlesztésével, a gyártók, stúdiók keresésével telik el. A mozikban vetített filmeknek több mint a fele (akárcsak ma) amerikai volt, ami a bevételt, a telt házat biztosította, és ez már a boldog békeidőben is a fő szempont volt. A magyar filmeket a kölcsönző társaságok (City, Phöbus, Genius...) készítették inkább kísérlet céljából, mint haszon reményében. A sors fintora, hogy a mégis elkészült filmek jelentős része *elveszett.*

A fordulatot 1934 hozta, amikoris kötelezték a kölcsönző társaságokat, hogy minden tizedik, majd még ugyanebben az évben, hogy *minden ötödik bemutatott film magyar legyen.* A törvény meg is hozta eredményét 1934 és '38 között 132 játékfilm készült. A kölcsönző cégeknek olcsóbb volt ha maguk készítették a filmet, mint hogy megvegyék. Sorozatban le is forgatták a kívánt számú filmet, kevés gonddal, rohamtempóban. Átlagban 11 nap alatt készült el egy „mű". Egyszerű volt a cselekmény is. Hasonló helyzetek ismétlődtek filmről filmre: szegény lány, úri fiú, előbb-utóbb boldogság. A szociális problémák, a politika teljesen hiányzott a témák közül, pedig mozgalmas évei voltak ezek Európának. A magyar filmben pedig: *„A bankban nincsen betétem, de mégsem látok setétén..."*, és *„Tudom, hogy van neki, na mije van neki..."* — énekelték a hősök.

Akkor mégis mitől *izgalmasak* számunkra még ma is ezek az álmodozó rohammunkában készült filmek? Talán a szellemes dialógusoktól, a viccektől, a jó bemondásoktól, amelyeket ismert kabarészerzők: *Nóti Károly, Vadnai László* írtak? Talán a fülbemászó dallamoktól, a ma már örökzöld slágerektől: *Oda vagyok magáért* (Ida regénye), *Meseautóban, Lila akácok* ? Valószínűbb az, hogy a siker titka: az oly jelentős színészegyéniségek, mint *Jávor Pál* és *Kabos Gyula.* Jávor, a mindig talpig úriember, a tipikus dzsentri, a női szívek megdobogtatója, az örökös főhős. Kabos, a mindig ijedt és tanácstalan pesti kispolgár megszemélyesítője, az örök epizódista. (43 filmjéből csak egyben, *A papucshősben* volt főszereplő).

1938 januárja a másik dátum: a zsidótörvény megszületése. Ennek következtében a zsidó származásúak fokozatosan kiszorultak a filmekből. Ami korábban színészek, rendezők hőn áhított vágya volt, az most életmentő kényszer lett: Amerikába emigrálni. Így tett Kabos Gyula is, lezárva ezzel egy korszakot a magyar filmben. *Greta Lovisa Gustavson* svéd színésznő, akit a világ *Greta Garbo* néven ismert meg, már jóval korábban, 1925-ben Hollywoodba költözött. Itt vált „isteni Garbó"-vá sikeres filmjeivel.

Kabos Gyula, Jávor Pál és Greta Garbó filmjeit a VTV csatornáján *szerda esténként 20 órától* láthatják az elsőt november 1-jén, holnap. A részletes program: *Ida regénye* (1938. Király Ernő, Ágai Irén, Jávor Pál); *A csúnya lány* (1935. Jávor Pál, Muráti Lili, Kabos Gyula); *A döntő pillanat* (1938. Kabos Gyula, Tolnay Klári); *Nászút féláron* (1936. Kabos Gyula, Jávor Pál); *Lila ákác* (1934. Nagy György, Ágai Irén, Kabos Gyula); *A papucshős* (1938. Kabos Gyula, Bilicsi Tivadar); *A hölgy egy kissé bogaras* (1938. Ráday Imre); *Grand Hotel* (1932. Greta Garbó); *Krisztina királynő* (1933. Greta Garbo).

Vida Mihály

Kisteleki Erdély Kör

Kistelekre (akkor még nagyközség) 1988 áprilisában érkezett az első erdélyi menekült család. Mivel időközben több hasonló sorsú család telepedett le a helységben (mely megkapta a városi rangot), a Hazafias Népfront Kisteleki Városi Bizottsága próbálta felkarolni gondjaikat, segítséget nyújtva könnyűnek nem mondható helyzetükben.

Mucsi Ferencné, a HNF Kistelek Városi Bizottságának titkára irányította és fogta össze a több oldalról és irányból érkező jóindulatot. Őt idézzük:

— Sajátos eszközeink feltérképezésével, lehetőségeink felmérésével kezdtük a munkát. Azt hiszem, hozzájárultunk ahhoz, hogy a menekültek egy része végleg letelepedett a városban, és beilleszkedésük zökkenőmentesnek mondható. Munkahelyi elhelyezés, az iskolai és óvodai beiratkozás elősegítése, javaslat segélyezésre, lakástámogatásra, lakásfelszerelés és ruhaneműk gyűjtése — íme, ezen területeken értünk el biztató eredményeket.

— Az erdélyi családok — ez meggyőződésünk és tapasztalatunk — valóban igénylik a közösséggé szerveződést. A város közügyei iránti érdeklődésük eleven, néhányan aktív tagjai a népfrontmozgalomnak. Mindezen tulajdonságaik eredményeként — s a segítő szándék is összefogta az embereket — a város polgárai fenntartások nélkül befogadták az új lakókat. Mindehhez a HNF is hatékonyan hozzájárult.

— A kialakult erőviszonyok és igények ismeretében kezdeményeztük *a Kisteleki Erdély Kör* megalakulását, melynek tagjai lehetnek a városban és vonzáskörzetében tartózkodó erdélyiek, illetve a velük, az ügyükkel azonosuló polgárok. A kör minden hónap első hetének keddi napján tartja az összejövetelt. Eddigi két foglalkozásunkon (a kör megalakulásának pontos dátuma: 1989. szeptember 12.) *Szilágyi Dezső*, a Csongrád Megyei Tanács szakembere, illetve *Valach Adrien*, a kisteleki tanács vb-titkára tartott hasznos, gyakorlatias tájékoztatót a tagság előtt.

Mucsi Ferencné vállalta a Kisteleki Erdély Kör titkári tisztét is — az eddigi tevékenysége miatt kapta meg a bizalmat.

P. S.

Új arcok az operában

Az operatársulat két új tagját, Szilágyi Erzsébetet (koloratúrszoprán) és Kővári Csabát (basszus) a Rigolettóban láthatja a színház közönsége, Gilda, illetve Sparafucile szerepében. A szegedi bemutatkozás mindkettőjüknek jól sikerült; ezúttal a fiatal művészekről készült pillanatfelvételeket ajánljuk olvasóink figyelmébe. (A ma esti Gilda Szilágyi Erzsébet, Kővári Csaba pedig a november 7-i előadáson énekel legközelebb.)

Szilágyi Erzsébet

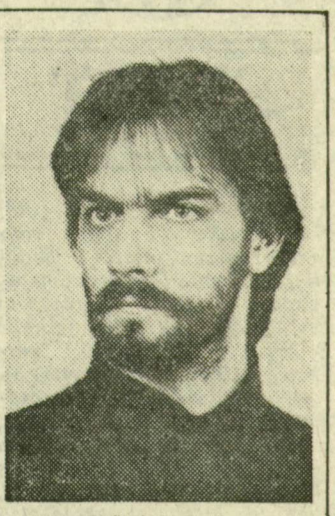

Kővári Csaba

A zene vonzásában

Az érdekes-szép arcú, törékeny alkatú, fiatal művésznő három évadot töltött a debreceni színházban, de már főiskolás korában is ott énekelt.

— Első szerepem a *Varázsfuvola Éj királynője* volt, *Mikó András* rendezte. Pontosabban, dehogyis rendezett, tanított, akárcsak az akadémián. Másodéves voltam. Még abban az évben elénekeltem *Gara Máriát*, aztán tavaly *Luciát.*

— *Debreceni?*

— Nem, Kisvárdán születtem, gimnáziumba is ott jártam. Zongorázni tanultam, és egyáltalán nem voltam biztos benne, hogy énekesnek kell lennem. De nem tudtam szakiskolába jutni. Hogy ne veszítsem el a zenét, azért döntöttem az éneklés mellett. *Révhegyi Olgánál* tanultam, *Sass Sylviát, Szűcs Mártát, Bende Zsoltot* hallottam nála skálázni... Debrecenben jártam főiskolára, *Zádor Endre* professzor úr tanított, akihez még most nyáron is eljártam énekelni. Az a vágyam, hogy minden magasságban tökéletesen ejthessek minden hangot, mint *Melis György*, vagy *Orosz Júlia*...

— *Hogyan jellemzi eddigi pályáját?*

— Szerencsém volt; akkor is, amikor igazi szerződéssel Debrecenbe kerültem. *A mosoly országában* kaptam *Mi hercegnőt*, s megint egy vérbeli pedagógus, *Kazán István* volt a rendezőm. Sokat tanultam a szubrettszerepben. A *Lakmé* következett, amit azelőtt rengeteget tanultam, bár nem reméltem, hogy hamarosan elénekelhetem. Jó előadás volt. Az első évben megkaptam a Neményi Lili-serleget, a következőben nívódíjat a *Traviata Violettájáért.* Akkor kezdtük próbálni a *Lammermoori Luciát, Angyal Mária* rendezésében, közben *Szaffi* voltam a *Cigánybáróban*, majd a *Csárdáskirálynő* következett. Oratóriumokban énekeltem. Egyszóval, eseménydús három évem volt Debrecenben, és talán sikeres is. Remélem, a *Gildával* zökkenőmentesen folytatódik a pályám, s örülök annak is, hogy az operakultúrájáról híres Szegeden.

S. E.

„Érdemes énekelned"

Ezzel a mondattal indította el Kővári Csabát a pályán *Sólyom Nagy Sándor.* A fiatal basszista augusztus elseje óta tagja a szegedi operatársulatnak. Mielőtt ezt a hivatást választotta, sok mindent kipróbált. Pécsett végzett, matematika tagozaton, majd sikeresen felvételizett a miskolci műszaki egyetemre. Két év azonban elég volt ahhoz, hogy rájöjjön — nem erre a pályára teremtették. Ezután következett először Budapesten a Néphadsereg Művészegyüttese, majd a Zeneakadémia operatanszaka, ahol tanára Sólyom Nagy Sándor lett.

Végzős korában egyik énekórájára bement *Gregor József*, aki meghívta Szegedre, az operatársulathoz. Bár akadémistaként megismerte a pesti operát, és úgy gondolta, hogy nem tud élni kisebb városban, szavaiból az derül ki, hogy nagyra értékeli a szegedi társulatban a szakmai igényességre törekvést és a közvetlen, családias légkört. Szinte minden operában kap feladatot (*Álarcosbál, Rigoletto, Aida, Hamupipőke*). Más műfaj sem idegen tőle, hiszen a Madách Színház *Doctor Herz* előadásain régóta énekli Szent Péter szerepét. Jelenleg azonban napjait az énekórák, a szereptanulás, a próbák és az előadások töltik ki.

Eddigi fellépései arra engednek következtetni, hogy ha kitartással bírja, mesterének igaza lesz: érdemes énekelnie.

G. E.

Az oktatásban is elkezdődik

Mi a nemzeti alaptanterv? — Vizsga nyolcadikban?

— Előadásának címe azt sejteti, hogy Magyarországon új vizsgarendszert kívánnak kiépíteni. Miért?

— A magyar oktatás úgy alakult, hogy a diákok első megméretése kb. 18 éves korra tehető, holott közben olyan életszakaszokon haladnak át, melyekhez meghatározott gondolkodásbeli, képesség- és készségnormák tartoznak. Itt most az általános és középiskolásokról van szó. Egy életszakaszokhoz kötött vizsgarendszer mind a tanárnak, mind pedig a diáknak pontosabb képet adhat az elvégzett munka eredményéről.

— Hogyan képzelik el?

— Az első, felmérő jellegű vizsgát, melynek tulajdonképpen csak információs jellege van, a hatodik osztályra tervezzük. Majd egy úgynevezett alapvizsga következik a nyolcadik osztály végén, mely részben kiküszöböli azt az általánosnak mondható jelenséget, hogy a nyolcadik második félévében már szinte semmit nem tanulnak a diákok, hiszen addigra mindenki megtudja, hogy felvették-e vagy sem Majd a későbbiekben 16 éves korra kívánjuk „felcsúsztatni" az alapvizsgát, mely három részterületet foglal magába. 1. A mindenkire kötelező alaptanterv. 2. Azok az anyagrészek, melyekkel az adott iskola kiegészíti az alaptantervet. 3. A tanuló érdeklődése szerint választott téma.

November elsején tudományos konferenciát tartanak Budapesten, Vizsgarendszer Magyarországon címmel. A konferencián Nagy József (JATE) Milyen vizsgarendszerek között választhatunk? címmel tart előadást.

— Mennyiben különbözik ez az alaptanterv a mostani általános iskolai tantervektől?

— Megindult a Nemzeti alaptanterv kidolgozása, melynek kipróbálására megyénként két iskola jelentkezhetett. A Nemzeti alaptanterv az egyes tantárgyakban a témák egymásutánját határozza meg, illetve a témákhoz kapcsolódó képesség- és készségszinteket. Ez egy olyan tanterv, mely elsősorban a vizsgarendszer megalapozását szolgálja, de ez alapján tanítani nem lehet. Minden iskolának saját magának kell meghatároznia, hogy miként dolgozza fel az alaptanterv által meghatározott témákat.

— Mire alapozzák az új tantervet?

— Most fejeződött be egy négy éven át tartó részletes kutatási program, melyet komoly szakmai felkészültségű emberek végeztek. A program eredményeként állítottunk össze különböző teszteket A teszt szót csak jobb híján használom, mivel ezekben a felmérésekben nem a helyes megoldást kell kiválasztani egy felsorolásból. A következő tesztek születtek: gondolkodás-mérés, olvasásmegértés, írás- és helyesírásmérés, testnevelési felmérés stb. egyedül történelemből terveztünk szóbeli vizsgát.

— A felvételinél és az érettséginél terveznek-e változtatást?

— Szeretnénk az érettségit és a felvételit összevonni. Ezen a vizsgán egy külön erre a célra összehívott vizsgabizottság mérné a diák szakmai, illetve általános műveltségi szintjét.

— A felsőoktatás vizsgarendszerében lesz-e változás?

— Nem. A felsőoktatásban megmarad a régi mechanizmus.

— Milyen változást vár az új vizsgarendszertől?

— A vizsgarendszer önmagában még nem oldja meg az oktatás válságát, mely elsősorban motivációs válság diák és tanár részéről egyaránt. Ez a vizsgarendszer nem újkeletű, hiszen hasonló működik már Angliában is. De a válságból való kilábalást valahol el kell kezdeni, és nyugatról szerzett tapasztalataink azt mutatják, hogy a vizsgarendszer előmozdíthatja, így egyik pillére lehet az oktatás megreformálásának.

Podmaniczky Szilárd